

Mən Bakıya gəlməyə hazırlaşırıdım, may ayının sonuna bilet almışdım və bu barədə qardaşım Cəlalə telefonla xəbər vermişdim. May ayının 30-da təxminən saat 12-də Xanbabayev zəng etdi və bildirdi ki, mənim Bakıya gəlməyimi eşidib. Soruşdum ki, haradan eşidib? O cavab verdi ki, Cəlal deyib. Xanbabayev dedi ki, bəs Sizi qarşılamağa hazırlaşırıq. Xalq, ziyalılar Sizi qarşılacaq. Bu sözləri o böyük sevinc və həyəcanla bildirdi. Eyni zamanda, Xanbabayev bildirdi ki, Bəxtiyar Vahabzadə ilə də, başqaları ilə də danışıqlar, məni qarşılacaqqlar...

Heydər ƏLİYEV
Ümummilli lider

Tale onu Vətənə xilaskar kimi qaytarmışdı

Zaman sübut edir ki, həqiqəti əks etdirən, xalqın mənafeyini, dövlətçilik maraqlarını ifadə edən istənilən söhbət maraqlı yazı mövzusunda çevrilir. Oktyabrın 21-də də əsl qəzet materialına çevriləcək söhbətlərin şahidi olduq. Bu söhbətlər bizə vaxt baxımından kiçik görünsə də, Azərbaycan tarixinin çox mühüm mərhələsini əhatə etdiyinə, eləcə də bir əsrdə ikinci dəfə dövlət müstəqilliyinə qovuşmağımızın ərafəsi barədə həqiqətləri eşitdiyimizə görə xüsusilə maraqlı idi.

Həmin gün Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikası Baş Nazirinin müavini Əli Həsənov və Hacıbala Abutalıbovun onların vəzifədən azad edilmək üçün verdikləri ərizələri ilə əlaqədar qəbul edirdi. Bu qəbullar tanınmış dövlət xadimlərimizin Azərbaycanda aparılan kadr islahatlarına töhfə vermək məqsədilə öz vəzifə postlarının daha gənc nəslə ötürülməsi ənənəsi yaratdığına görə də əhəmiyyətli idi, dövlət başçısının uzun illər iqtidar komandasında çalışmış şəxslərin səmərəli xidmətinə yüksək qiymət verən fikirlər səsləndirməsinə görə də.

Ancaq burada başqa bir məqam da var idi ki, həmin məqam istefa ərizəsi yazan məmurların mənəvi böyüklüyünü ortaya qoyurdu. Belə ki, həm Əli Həsənov, həm də Hacıbala Abutalıbov müasir tariximizin Heydər Əliyev dövrünü məhz tarixi həqiqət kimi, qədirbilənliklə, xoş məramla, səmimiyyətlə dilə gətirdilər. Fikrimizcə, Hacıbala Abutalıbovun söhbətində tarixi faktlar daha çox idi.

Prezident İlham Əliyev Hacıbala Abutalıbovun məmur postunda xalqa və dövlətə göstərdiyi xidməti yada salmadan qabaq onun vətəndaş kimi, Azərbaycanın sabahı üçün çalışan ziyalı olaraq oryaya qoyduğu mövqeyindən danışdı:

“Bilirəm ki, siz həmişə ulu öndər Heydər Əliyevə sadıq olmusunuz. Heydər Əliyev üçün ən ağır dövrlərdə siz öz sözlünüzü demisiniz. Bəzi gənclər, əlbəttə ki, bunu bilmir və bəzi adamlar bunu yaddan çıxarırlar. Amma mən heç vaxt bunu unutmuram ki, o vaxt süni şəkildə ortalağa atılmış yaş senzi məsələsinə qarşı siz qəti etiraz bildirmisiniz. O vaxt ulu öndər Heydər Əliyevin xalq qarşısında nüfuzu çox yüksək idi və xalq ondan başqa heç kimi rəhbər vəzifəsində görmürdü. Onun gələcək fəaliyyətini əngəlləmək üçün o vaxt partokrat hakimiyyət yaş senzi kimi çox cəfəng bir qaydanı tətbiq etmişdi. Səhv etmərsən, 65 yaşdan yuxarı olan şəxs Prezident ola bilməzdi. Ulu öndərin

də o vaxt 69 yaşında idi və yadımdadır, siz parlamentin qarşısında kütləvi etiraz aksiyaları təşkil etmişiniz, öz sözlünüzü demisiniz, heç kimdən qorxmamısınız”.

Dövlət başçımız xatırladığı ki, o vaxt repressiya təhlükəsi çox böyük idi və Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlməsinə əngəlləmək istəyənlər müxtəlif çirkin əməllərə əl atırdılar. Heydər Əliyevin yaxın silahdaşı Əjdər Xanbabayevi vəhşicəsinə qətlə yetirdilər, özü də nə vaxt? Həmin gün ki, Heydər Əliyev Moskvadan Bakıya gəlməli idi. Mən ondan bir gün qabaq Bakıya gəlmişdim ki, onu qarşılayım. Onun gəlişini əngəlləmək, ona hədə-qorxu gəlmək üçün günahsız bir insanı, ziyalıyı – Əjdər Xanbabayevi həmin o dəstə qətlə yetirdi.

Hacıbala Abutalıbovun “Heydər Əliyevi hakimiyyətə xalq gətirdi” – ifadəsi tarixi bir həqiqətin dildə səsləndirilməsi idisə, onun “Heydər Əliyev Azərbaycan dövlətini yaradıb, dövlətçiliyin banisidir, Siz isə inkişaf etmiş Azərbaycanın banisisiniz. Azərbaycandakı sabitliyin qiyməti yoxdur” – fikirləri də ziyalı qədirbilənlərin nümunəsi idi.

Yeri gəlmişkən, cənab Prezidentin xatırladığı məqam – Əjdər Xanbabayevin qətlə yetirildiyi gün müasir tariximizin ən qanlı səhifələrindən biri olduğuna görə heç kəsin yadından çıxmır. Çünki 20 Yanvar faciəsini, Xocalı soyqırımını bilavasitə düşmənlərimiz təşkil etmişdisə, Əjdər Xanbabayevin qətlini Azərbaycanı vəzifə düşkünləri, Heydər Əliyevin kölgəsindən belə qorxan mənfur insanlar törətmişdilər.

Məşhur nəşirin qızı Afət Xanbabayeva atasının 80 illiyi ilə bağlı mətbuata verdiyi müsahibədə bir sıra məsələlərə aydınlıq gətirib: “1987-1989-cu illər Azərbaycanın həyatında ağır illər hesab olunurdu... Hələ 1987-1988-ci illərdən atam deyirdi ki, hakimiyyətə Heydər Əliyev gəlməlidir. Heç kəsin ağına gəlmirdi ki, Heydər Əliyev ağır xəstəlikdən sonra qayıdıb Azərbaycana rəhbərlik edə bilər. Amma Əjdər Xanba-

bayev böyük inamla deyirdi ki, Heydər Əliyev mütləq Azərbaycana qayıdacaq. Ən azından, məsləhətçi kimi olsa da, xalqı idarə etməyin yolunu göstərməlidir.

1989-cu ildə onların Moskvada görüşü baş tutur... Moskvaya olan səfərlərin birində Əliyevlə görüşərək onu Azərbaycana gəlməli olduğuna inandırmağa çalışır. O da razılıq verir. Bundan sonra 20 Yanvar hadisələri baş verir. Xalq daha pis vəziyyətə düşür... Mayın 30-da atamı qətlə yetirdilər... Məlum idi ki, qətl Əliyevin gəlişinin qarşısını almaq üçün yuxarıdan sifariş əsasında törədilmişdi. Heydər Əliyev gələndən sonra, nəhayət, qətlin üstü açıldı. Buna görə ona minnətdarıq. Qətlə Hacı Seyfəli adlı şəxs başçılıq edib. Qətl isə Tarix Quliyev adında maşağalı törətmişdi”.

Ulu öndər Heydər Əliyevin də Əjdər Xanbabayevlə bağlı fikirləri də müxtəlif mətbuat vasitələrində və kitablarda işıq üzünə gəlib. Fəxrəddin Ağamirzəyevin 1999-cu ildə nəşr olunan “Gələcəyi görən insan” kitabında Heydər Əliyevin Əjdər Xanbabayev haqqında söylədiyi fikirlərə də yer ayrılıb: “Əjdər Xanbabayevlə ilk telefon söhbətimiz 1989-cu ilin ikinci yarısında olmuşdu... Əjdər Xanbabayev bildirdi ki, Moskvadadır və mənimlə görüşmək istəyir. Mən etiraz etmədim və ev ünvanımı verdim. Həmin gün və ya ertəsi gün o bizə gəldi, söhbət etdik. O mənim vəziyyətimlə maraqlandı, necə yaşadığımı soruşdu. Azərbaycanda vaxtilə bir yerdə işlədiyim adamların, qohumların gəlib-gətmədiyi, məni yada salıb-salmadığı ilə maraqlandı. Mən gördüm ki, Xanbabayev mənim təcrübə olunmuş vəziyyətdə, bəlkə də müəyyən qədər mühacirətdə, təzyiqlər altında yaşadığım dövrdə bir xeyirxah, qədirbilən insan kimi mənimlə maraqlanırdı, danışmaq bəzi şeyləri aydınlaşdırmaq istəyirdi.

Mən onun bəzi suallarına cavab verəndə gördüm ki, təəccüb edir. Məsələn, mən ona deyəndə ki, uzun illər bir yerdə işlədiyim adamlar mən istefaya çıxdıqdan sonra həтта xəstə

olduğum vaxtlarda belə mənimlə maraqlanmayıb, məni arayıb-axtarmayıb, o çox təəccübləndi, dəhşətə gəldi... Xanbabayevlə bizim görüşümüz, yaxın tanışlığımız belə başladı. Mənə elə gəlirdi ki, ondan sonra da Xanbabayev Moskvaya yolu düşəndə bir dəfə də bizə gəlib mənimlə maraqlanmışdı...”

Ulu öndər əlavə edir: “Mən mayın 30-da, təxminən gecə saat 12-də qardaşıma zəng vurdum... Cəlal cavab verdi ki, bura dəhşətdir. Mən soruşdum ki, nə dəhşətdir, nə olub? O cavab verdi ki, Əjdəri öldürdülər. Mən soruşdum: -- Necə Əjdəri öldürdülər, nə üçün öldürdülər?”... Cəlal dedi ki, kitab nəşr ilə əlaqədar onun evinə zəng vurub, telefonla səs-küy, ağlaşma eşidib, ona “Əjdər ölüb” deyər cavab verərək telefonun dəstəyini qoyublar. Bundan sonra Cəlal Bəxtiyar Vahabzadəyə zəng edib, lakin o bir şey bilməyib və deyib ki, tez məsələni aydınlaşdırar. 10-15 dəqiqə sonra Bəxtiyar Vahabzadə Cəlalə zəng edərək bildirib ki, həqiqətdən Xanbabayevi yolda güllə ilə vurublar...”

Tamamilə günahsız bir adam, Azərbaycan xalqının ziyalıları içərisində dərin hörmət qazanmış bir adam, xalq qarşısında və uzun illər mədəniyyətimizin mühüm bir sahəsi olan nəşriyyat işində böyük xidmətləri olan bir adam amansız surətdə öldürülüb, qətlə yetirilib... Mən belə güman edirəm ki, Xanbabayev, məhz məni qorxudub Azərbaycana gəlməyimin qarşısını almağa görə öldürülmüşdür”.

Ancaq Heydər Əliyev heç nədən qorxmadı, Azərbaycana qayıtdı. Əvvəlcə Naxçıvanı məhrumiyətlərdən xilas etdi, sonra isə bütövlükdə ölkəmizi ağ günə çıxartdı. Bu gün gənc müstəqil Azərbaycan dövlətinin qazandığı çoxsaylı uğurların hamısının təməlinə məhz ulu öndərin qətiyyəti, prinsipliliyi və heç kəsdən, heç nədən qorxmaması, cömərdliyi dayanır.

İttifaq MİRZƏBƏYLİ,
“Xalq qəzeti”